

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „САМАРА,,
гр. Стара Загора, кв. „Самара“
e-mail: ousamarasz@abv.bg;
директор тел: 042/68 12 75, канцелария тел: 042/68 10 31

УТВЪРДИЛ:.....
ДИРЕКТОР: МИЛЕНА ПЕТРОВА-
ТАНЕВА
съгл. Заповед № 474 от 08.09.2022г

СТРАТЕГИЯ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА НАРКОМАНИИ В ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ“САМАРА“ ГР. СТАРА ЗАГОРА

2022/2023 УЧЕБНА ГОДИНА

I. Въведение

Настоящата стратегия за превенция на наркоманиите е естествено продължение на активната политика за намаляване търсенето на психоактивните вещества, провеждана от Община град Добрич през последните години. Заложените в нея цели и задачи се основават на балансиран и цялостен подход, който отговаря на съвременните изисквания за добри практики.

Общинската стратегия за превенция на наркоманиите е основана на интегриран, обективен и балансиран подход към проблемите, свързани с намаляване на търсенето и предлагането на наркотици.

Политиката на общината в областта на борбата срещу наркотиците се определя основно от стремежа към опазване на личното и общественото здраве, но така също и от географското разположение на България на т. нар. Балкански път на наркотиците и от членството на страната ни в ЕС.

Общинската стратегия за превенция на наркоманиите се основава на върховенството на закона, на принципите на международното право, утвърдени с конвенциите на ООН в тази област, които определят международната правна рамка за борба срещу забранени наркотични вещества, и на Всеобщата декларация за правата на човека.

Стратегията зачита основните принципи на законодателството на Европейския съюз (ЕС) и основните европейски ценности - уважение на човешкото достойнство, свобода, демокрация, равенство, солидарност, принципите на правовата държава и правата на човека.

Настоящата Стратегия продължава да прилага утвърдени в предишните общински стратегии за превенция на наркоманиите принципи, а именно:

- Стремеж за по-висока ефективност – начин за успешното изпълнение на поставените цели.
- Подход, основан на опит и резултати от научни изследвания.
- Прозрачност – управление и изпълнение на стратегията, достъпни за външно наблюдение и контрол.
- Партньорство и сътрудничество – изпълнение на общинската стратегия с широко участие на държавни и общински институции и структури на гражданското общество.

Настоящата Стратегия е съобразена със Стратегията на ЕС за борба с наркотиците (2021 – 2025 г.) и Националната стратегия за борба с наркотиците (2020 – 2024 г.) и Плана за действие към нея.

Общинската стратегия за превенция на наркоманиите (2021 – 2025 г.) включва две стратегически области на действие – намаляване на търсенето и намаляване на предлагането.

Досегашният опит показва, че наркоманията причинява непоправими вреди на отделния индивид и представлява социална и икономическа заплаха за човечеството.

Отчетени са сериозността на негативното въздействие на наркотиците върху младите хора и фактът, че успехът в превенцията на наркоманиите зависи от обединяване на усилията на държавните и общински институции и структурите на гражданското общество.

Чрез изпълнението на заложените в стратегията дейности, Община град Добрич се ангажира да положи всички усилия за ограничаване на проблемите, свързани с наркотиците, и да се утвърди като сигурен, ползотворен и благонадежден партньор в провеждането на националната и европейската политика за борба с наркотиците.

Тази стратегия е съобразена и със следните Национални стратегии и програми:

- Проект на Национална здравна стратегия (2021-2030 г.);

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „САМАРА„

гр. Стара Загора, кв. „Самара“

e-mail:ousamarasz@abv.bg;

директор тел: 042/68 12 75, канцелария тел: 042/68 10 31

· Проект за Стратегия за психично здраве на гражданите на Република България (2020-2030 г.).

С настоящата актуализация на стратегията ние се ангажираме да помогнем на засегнатите от нелегалното разпространение на наркотици. Съзнаваме сериозността на проблемите, свързани с наркотиците, както в местен, така и в национален план. Разбираме също така, че успехът в борбата с тях зависи най-вече от обединяване усилията на общинските и държавните институции и ведомства, на гражданското общество, неправителствените организации и националните партньори.

Национално законодателство

В Наказателния кодекс са посочени съставите на престъпленията с предмет наркотични вещества и прекурсори. Наказателно-процесуалният кодекс урежда процедурата по разследване и наказване на тези престъпления.

От м. октомври 1999 г. е в сила и Законът за контрол върху наркотичните вещества и прекурсори (ЗКНВП), изработен в съответствие с конвенциите на ООН за контрол и борба с наркотичните вещества и прекурсорите. Той регламентира организацията, правомощията и задачите на държавните органи, осъществяващи контрол върху дейностите с наркотични вещества и прекурсори, мерките срещу злоупотребата и незаконния трафик с тези вещества, както и научноизследователската и експертната дейност, свързана с тях. Към ЗКНВП са приети и редица подзаконовни нормативни актове. Изпълняват се и изискванията за хармонизиране на националното ни законодателство с европейското.

В частта за контрол на прекурсорите на наркотични вещества със сила на директно прилагане са и регламентите на ЕС, които представляват неразделна част от законодателството на Република България в областта на прекурсорите (Регламент № 273/2004 на Европейския парламент и Съвета на ЕС, Регламент № 111/2005 на Съвета и Регламент на Комисията № 273/2004).

Институционална рамка

В съответствие със Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсори е създаден Националният съвет по наркотичните вещества (НСНВ), който е основният орган за провеждане на националната политика срещу злоупотребата с наркотични вещества и срещу незаконния трафик с наркотични вещества и прекурсори. НСНВ е колективен орган, председателстван от министъра на здравеопазването. Негови заместници са главният секретар на МВР и заместник-министъра на правосъдието. Членове на НСНВ са представители на Президента на Република България, на Върховния касационен и Върховния административен съд, на Върховната касационна прокуратура, на Специализираната следствена служба и на заинтересованите министерства и ведомства. Председателят на НСНВ назначава секретар, чиято работа се подпомага от секретариат.

За изпълнение на националната политика в областта на наркотичните вещества и прекурсорите, Националният съвет по наркотични вещества създава Общински съвети по наркотични вещества (ОбСНВ) и Превантивно-информационни центрове (ПИЦ). Техните функции и задачи се определят с Правилника за организацията и дейността на Националния съвет по наркотичните вещества.

Основните функции на ОбСНВ и ПИЦ са свързани с изпълнението на Националната стратегия и на Плана за действие към нея, със събирането и разпространяването на информация, както и с подпомагането и координирането на изпълнението на приетите програми за превенция на местно/общинско равнище.

Принципи

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „САМАРА„

гр. Стара Загора, кв. „Самара“

e-mail:ousamarasz@abv.bg;

директор тел: 042/68 12 75, канцелария тел: 042/68 10 31

- Устойчивост на прилаганата превантивна политика чрез осигуряване на континуитет и ресурсна обезпеченост;
- Балансираност в подхода на избор (универсална, индикативна, селективна) и обхвата (общност, училища, семейства) на превантивните програми и интервенции;
- Информираност на обществото чрез представяне на обективни, надеждни и достоверни данни за проблемите, свързани с наркотици и наркомании;
- Ангажиране на гражданското общество чрез подкрепа на неправителствени организации и на доброволчески инициативи в реализирането на дейности по превенция на наркомании;
- Партньорство с местни и национални институции и организации, ангажирани с намаляване на търсенето на наркотици;
- Сътрудничество с международни институции и организации и взаимен обмен на познания и добри практики, при осъществяване на съвместни дейности по превенция на наркоманиите.

Обща цел: ОГРАНИЧАВАНЕ на риска от злоупотребата с НАРКОТИЦИ в града чрез изграждане и поддържане на устойчиви, ефективни и рентабилни превантивни програми за семейства, деца и млади хора и повишаване на съпричастността на институциите, организациите и обществото като цяло.

II. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА

1. Състояние и тенденции в областта на употребата на наркотици

1.1. *Употреба на наркотични вещества сред населението в страната.*

През последните години в България се наблюдава известна динамика в основните показатели за употребата на наркотици, която съответства на общите тенденции в Европейския съюз. При разработването и приемането на Стратегия за превенция на наркоманиите е важно да се вземат предвид състоянието и тенденциите при употребата на наркотични вещества както на национално, така и на месно ниво.

В периода октомври-декември 2020 г. по поръчка и с методологическата подкрепа на Национален фокусен център за наркотици и наркомании от „Глобал Метрикс“ ЕООД беше реализирано проучване относно някои аспекти от здравното поведение, оценки и нагласи по отношение на употребата на психоактивни вещества сред общото население на възраст 15-64 г. в Република България. Проучването обхвана 3838 лица (3767 лица, отговорили на модула за употреба на наркотици) на територията на страната.

Важно е да отбележим какви са основните резултати от проведеното проучване по отношение на употребата на наркотици:

- 9,5% от българите на възраст 15-64 г. посочват, че са употребявали някога в живота си някакво наркотично вещество. Най-голям дял от тях са употребявали марихуана (8,6%), също амфетамини (2,2%), кокаин (2,0%), хашиш (1,9%), екстази (1,3%), хероин (1,0%) и метамфетамини (0,7%). Употреба на комбинация на две и повече наркотични вещества е характерна за 0,9% от анкетираните.
- 3,1% от изследваните лица отбелязват, че са употребявали някакво наркотично вещество 12 месеца преди провеждане на проучването, като най-голям дял са употребявали марихуана (2,4%), също амфетамини (0,7%), кокаин (0,6%), метамфетамини (0,4%).
- През последните 30 дни преди провеждане на проучването делът на употребявалите някакво наркотично вещество е 1,4%, като най-голям дял от българите отбелязват употреба на марихуана (1,0%) и метамфетамини (0,3%).

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „САМАРА„

гр. Стара Загора, кв. „Самара“

e-mail: ousamarasz@abv.bg;

директор тел: 042/68 12 75, канцелария тел: 042/68 10 31

Най-висок процент от отговорилите посочват, че през последните 30 дни почти ежедневно (10-19 дни) са употребявали канабис (0,3%).

- Най-ранна средна възраст на първа употреба сред населението на възраст 15-64 г. се наблюдава по отношение на употреба на инхаланти и LSD (17 г.), амфетамини, екстази и марихуана (по 19 г.). Първата употреба на хероин и халюциногенни гъби започва средно на 20 години, а на кокаин и метамфетамини – на 21 години.
- Като причини за първа употреба на наркотично вещество, употребявалите най-често посочват „от любопитство, да опитат нещо непознато“ (69,1% от тях), „за удоволствие, за да изпитат временен приятен ефект“ (37,9%), „от скука, за разнообразие“ (17,7%), „защото е част от съвременния начин за развлечение“ (12,6%), „за да бъдат приети от другите (групата, компанията)“ (12,4%).
- Най-често първата употреба на наркотично вещество се е случила на купон или домашно парти (при 34,6% от употребилите), в домашна обстановка у приятели (26,4%), на открито – на улицата, в градинка, парк (23,6%).
- Само 0,6% от изследваните лица посочват употреба на нови (т.нар. от медиите „дизайнерски“) наркотици или продукти, различни от вече познатите и разпространявани, като няма диференциация по отношение на формата им (растителна смес за пушене, прах, кристали, таблетки).
- Във връзка с пандемията от COVID-19 и наложените ограничения, за над половината (56,2%) от употребилите не са настъпили промени по отношение на тяхната употреба на наркотици. 1,7% от тях употребяват по-рядко, а 0,8% в по-малки количества.
- Според 1,3% от българите на възраст 15-64 г. редовното пушене на канабис не представлява риск за здравето. 4,5% смятат, че няма риск за здравето и когато пушат редовно наргиле. 9,4% одобряват пушенето на канабис, като при само 0,7% това се отнася независимо от количеството.
- 76,4% от изследваните лица определят употребата на наркотици като проблем за страната ни, а за 57,5% е проблем за населеното място, в което живеят.

От проведеното проучване е важно да се отбележи, че все по-често се среща навлизането и употребата на нови психоактивни вещества, известни като „дизайнерски наркотици“. През 2020 година в България са идентифицирани общо 38 нови психоактивни вещества в 1445 отделни случая на изземване. Аналогично на ситуацията с предходните години и през 2020 г., синтетичните канабиноиди остават най-голяма група нови психоактивни вещества, идентифицирани в България по отношение на броя на случаите и количество. По данни от проучване сред общото население от 15 до 64 години в България (2012 г.) около 25 000 български граждани в този възрастов диапазон (0.5%) са употребили поне веднъж през последната година някое от тези вещества. Близо половината от тях (около 12 000) са употребявали дизайнерски наркотици повече от веднъж годишно – до 2 пъти или от 3 до 10 пъти, а около 1 000 – средно по веднъж месечно или по-често.

Като резултат от проведеното проучване може да се направи извод, че е необходимо да се продължи работа в насока по превенция и ограничаване на разпространението и употребата на наркотични вещества, кампании за запознаване на обществото с вредите за психическото и физическото здраве, както и да се наблегне на работа с рисковите групи.

1. Употреба на наркотични вещества сред населението на Община град Добрич.

1.2.2. Кратко описание и анализ на ситуацията на местно ниво. Тенденции.

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „САМАРА„

гр. Стара Загора, кв. „Самара“

e-mail: ousamarasz@abv.bg;

директор тел: 042/68 12 75, канцелария тел: 042/68 10 31

Съседството на град Добрич с известни курортни селища и градове – Албена, Балчик и Варна, го определят като сигурно средище за разпространение, пласмент и употреба на наркотици. Известни са три смъртни случая след употреба на наркотични вещества, а според познатата ни статистика на един смъртен случай се падат по сто други, пристрастени към дрогата. Оказаната помощ от лекари и психолози, макар и позитивна, е епизодична поради липсата на достатъчен брой специалисти по зависимости, разполагащи с необходимия времеви ресурс за работа със зависими, както и поради факта, че родителите се притесняват да търсят подкрепа в подобни ситуации, което до известна степен е свързано с трудното преодоляване на психиатричната стигма.

Последното проведено социологическо проучване за нагласите и употребата на психоактивни вещества сред учениците в гимназиален курс на обучение (9-12 клас) от град Добрич беше в периода ноември-декември 2017 г.. Негова основна задача бе да се изследват здравното поведение, оценките и нагласите по отношение на употребата на психоактивни вещества сред учениците в града. Представени по-долу са именно данни от това проучване, които говорят за необходимостта да продължи Община град Добрич да провежда активна политика на за превенция на наркоманиите.

Няколко са разделите с въпроси, които са обхванати в проучването.

• УЧЕНИЦИТЕ И ТЯХНОТО ЕЖЕДНЕВИЕ

89.3% от учениците в Добрич живеят с майка си, а $\frac{3}{4}$ от всички ученици – с баща си (76.1%). Доста по-малко посочвано е съжителство с брат/братя (от 30.6%) и със сестра/сестри – от 24.1% от анкетираните. Предимно сами са посочили, че живеят под 1% от анкетираните ученици.

От гледна точка на структурата на семейната среда изглежда, че по-голямата част от младежите живеят в пълноценни семейства. Преобладават четиричленните домакинства, посочени от 41.5% от учениците в Добрич, следвани от тричленните – от 32.4%. С още един човек живеят 15.9% от младежите в 9–12 клас в града. Родителите на всеки трима от четири ученика в града живеят заедно (72.6%), а на други 19.4% родителите са разведени или разделени.

Учениците влизат най-често в конфликти с приятели, връстници (31.7%) и със своите родители (25.9%). С учители в подобни ситуации са попадали 7.1% от учениците, а с възрастни извън семейството – 3.7%. 40.9% от учениците в града твърдят, че не са изпадали в конфликтни ситуации.

С родители посочват, че по-често влизат в пререкания учениците в 9-ти клас, докато по-големите младежи имат повече конфликтни ситуации с приятели и връстници. В спорове с учители участват повече по-големите ученици от 11-ти и 12-ти клас (вероятно в опит да се еманципират), отколкото по-малките.

• УЧЕНИЦИТЕ И УЧИЛИЩЕТО

Мнозинството от анкетираните младежи считат, че в училището трябва да се обсъждат открито обществено значими въпроси като насилието в живота, наркотиците и безопасния секс (значими за около 70% от учениците). В по-малка, но все пак значителна степен това се отнася за алкохола и цигарите (важни за около 65% от респондентите). Логично, откритите дискусии за насилието в обществото са по-важни за жените, отколкото за мъжете.

Същевременно с увеличаване на възрастта и със сблъсъка с тези теми нараства и значението, което учениците в град Добрич отдават на въпроси като безопасния секс и наркотиците.

Въпреки изразеното желание за диалог по тези теми в училище, разговорите с учители и педагогически съветници относно наркотичните вещества се случват много по-рядко (посочени

от 26.6% от учениците), спрямо разговорите с родители (54.5%) или със съученици и приятели извън училище (59%).

Жените в много по-голяма степен от мъжете говорят по въпроси, свързани с наркотиците. За учениците в 9-ти и 10-ти клас най-честите разговори по тази тема са с родителите, докато при двата последни класа – с приятелския кръг.

Като цяло, проучването регистрира редовно присъствие на учениците в последния месец преди провеждане на анкетата. 38.9% от тях не са отсъствали поради извинени причини изобщо в последните 30 дни, а почти два пъти повече (59.9%) не им се е случвало да отсъстват поради неизвинени. 4.6% от учениците посочват, че са направили повече от 5 дни в неизвинени отсъствия в последния месец, като това е по-валидно за дванадесетокласниците.

• УЧЕНИЦИТЕ И ТЕХНИЯТ ПРИЯТЕЛСКИ КРЪГ

Според запитаните при евентуална употреба на наркотици приятелският кръг на по-голяма част от тях не би одобрил подобно действие и би се опитал да ги спре (69.2%). Приятелите на 11.2% не биха одобрили, но и не биха ги възпрели. 9.6% от младежите считат, че техните приятели биха останали безразлични, а дори 4.6% вярват, че ще получат одобрение от приятелския си кръг при използване на наркотични вещества.

В по-голяма степен жените считат, че приятелите им биха изразили неодобрение и санкция при евентуален прием на наркотици. Обратно, най-голямо одобрение от приятелите очакват да получат дванадесетокласниците.

В този контекст при хипотетичната ситуация, в която някой приятел им предложи наркотици, 77.7% от учениците в Добрич биха отказали. Други 6.1% са склонни да пробват, а още 13.8% се колебаят какво действие биха предприели. Най-силно изкушени да опитат наркотици са дванадесетокласниците спрямо по-малките ученици и особено тези в 9-ти клас.

Мнозинството от учениците (70.8%) през последната една година не са присъствали на купон, на който са се вземали наркотици. 10.1% посочват, че често посещават подобни партита, а за 16.6% от учениците в Добрич подобно присъствие е по-скоро инцидентно.

По-редовно присъствие на купони с наличие на наркотици имат учениците в 12-ти клас, които са по-възрастни и чиито приятелски кръг е по-отворен към подобни експерименти.

Според 37.3% от респондентите сред приятелския им кръг най-често ползван наркотик е марихуаната. Други две наркотични вещества със сравнително често използване в приятелското обкръжение са амфетамини (17.2%) и хашиш (15.8%). Кокаинът и хероинът са използвани от съответно 11.1% и 6.6% от компанията, в която се движат младежите. Учениците твърдят, че употребата на метадон, морфин, кодеин и други опиати сред приятелите им е значително по-рядка. Като цяло, жените са по-запознати от мъжете дали някой от приятелите им употребява наркотици или не.

На 30.7% от учениците през последната една година са им предлагани наркотици. За 18.4% това е ставало спорадично, само 1–2 пъти. Тревожен е фактът, че 3.4% от анкетираните са получавали предложения за наркотици повече от 20 пъти в последната година, като за 2.8% от учениците говорим за над 40 пъти, в които са им предлагани подобни психоактивни вещества за последните 12 месеца. В колкото по-висок клас са учениците, толкова е по-вероятно да са имали досег с предлагане на наркотични вещества в последните 12 месеца. От друга страна, мъжете и жените в еднаква степен са били мишена на подобно предлагане.

За учениците в Добрич трите основни източници на информация за въздействието на наркотиците са информация в Интернет, посочена от 49.5%, филми (за 47.9% от учениците) и познати и приятели (за 45.9%). Други чести канали за информиране по темата са предавания по телевизията (40.5%) и разговори с родителите (35.7%). Информация от Интернет форуми и

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „САМАРА„

гр. Стара Загора, кв. „Самара“

e-mail: ousamarasz@abv.bg;

директор тел: 042/68 12 75, канцелария тел: 042/68 10 31

чатове и личните наблюдения върху познати, вземали наркотици, формира запознатостта на 32.7% от учениците в Добрич. Като най-важен източник на информация за въздействието на наркотиците за по-малките ученици са родителите, докато с увеличаване на възрастта се наблюдава изместване към по-анонимни източници като информация, публикувана в Интернет. Повечето ученици в Добрич (над 60%) са убедени, че употребата на наркотици представлява проблем както на национално, така и на местно и училищно ниво.

Когато младежите мислят въпроса на ниво България, използването на наркотици се разглежда много по-проблематично, отколкото, когато мислят проблема за конкретното училище или град, в който живеят.

По отношение на рисковете, които виждат за здравето, най-ниско рисков при употреба от време на време, е алкохолът, следван от пушенето на наргиле. За 40% от младежите тяхната употреба не крие никакви рискове за здравето. На трето място при умерен прием като най-малко рискови се разглеждат цигарите, следвани от канабиса. Според младежите най-опасно за здравето е използването на наркотици като екстази, кокаин и хероин.

Над 60% от учениците от 9-ти до 12-ти клас в Добрич смятат, че употребата на някои от трите вещества понякога е високо рискова, а над 70% са на мнение, че редовната им употреба крие сериозни здравни опасности. Що се отнася до възможните причини, водещи до започване на прием на наркотици сред връстниците им, като най-важни се изтъкват желанието за приемане в групата, любопитството и удоволствието (всяка с около 40% посочване). Втората група мотиви (с около 30% споменавания) са опит за отстраняване на стреса, потискане на собствените проблеми и откъсване от реалността. Фактори като избягване на чувството за самота и приемане на наркотици от човек, когото харесват, се изтъкват като потенциални причини за прием на психоактивни вещества от съответно 26.5% и 22.1% от учениците. Евентуална принуда като подбуда към наркотиците сред младежите посочват 15.2%. 34.4% от учениците не могат да направят преценка какво най-вече тласка връстниците им към наркотици.

Докато за учениците в 9-ти и 10-ти клас най-вероятната причина за приема на наркотици от лица на тяхната възраст е желанието да са одобрени от групата, то при по-големите ученици на преден план изпъква факторът „удоволствие“.

От друга страна, отношението на родителите (като референтна група) към лица, употребяващи наркотици, е предимно отрицателно (за 69.9% от учениците). 2.4% считат, че родителите им биха били толерантни, а други 5.7% – че майка им и баща им ще останат безразлични. 15.5% от всички ученици 9–12 клас в Добрич не са говорили по темата с родителите си.

Сред учениците в Добрич е най-голямо одобрението за налагането на административна санкция (глоба) за злоупотреба с наркотици (56% подкрепа). Второ по подкрепа (с 43.6%) е твърдението, предлагащо по-тежки наказания за злоупотребата с наркотици, а именно, че подобен прием е криминално деяние и следва да се наказва със затвор. ¼ (27.7%) от всички ученици са „за“ легалното притежание на канабис в малки дози.

Почти еднаква е подкрепата за мнения като това, че „Злоупотребата с наркотици е признак на болест и не следва да бъде наказвана.“ (18.1%) и че „В закона трябва да се въведат минимални дози от всеки вид наркотик, за чието притежание не се налагат никакви санкции.“ (17.6%). Един от всеки десет анкетиран ученици (10.5%) в Добрич дори смята, че притежанието на хероин в малки количества не трябва да се санкционира по никакъв начин.

Учениците демонстрират най-висока толерантност към ежедневната употреба на алкохол и цигари, следвани от канабис. Най-добре възприемано е тютюнопушенето, независимо от количеството или при ограничено количество (39.1%), следвано от сходни нива на съгласие с ежедневната употреба на алкохол (34.9%). Близо една четвърт от учениците (22.1%) са благосклонни към използване на канабис.

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „САМАРА„

гр. Стара Загора, кв. „Самара“

e-mail: ousamarasz@abv.bg;

директор тел: 042/68 12 75, канцелария тел: 042/68 10 31

От друга страна, що се отнася до приема на веществата в ограничени количества, младежите имат по-толерантно отношение към всекидневното пиене на алкохол, отколкото към цигарите (28.9% спрямо 25.9% са „за“ прием в ограничени количества).

$\frac{3}{4}$ от лицата в гимназиален курс в Добрич не одобряват употребата на по-тежки и водещи до пристрастяване наркотици като екстази и хероин независимо от количеството (съответно 69.5% и 73.1%).

• УПОТРЕБА НА НАРКОТИЦИ

Най-употребяваният вид наркотици (отвъд марихуаната и хашишът) са амфетамините от 5.1% от учениците в Добрич. Други по-често използвани някога психоактивни вещества от средношколците в града са анаболните стероиди, кокаинът, метамфетамините, екстази и комбинация на две или повече вещества.

За всеки от наркотиците сред дванадесетокласниците има повече младежи, които някога са го ползвали спрямо ученици от по-малките класове.

Средната възраст на първата употреба на амфетамини сред учениците в Добрич е 15.5 години. Тя е сходна със средната възраст на първа употреба на другите от по-често използваните наркотици като метамфетамини, екстази и кокаин.

Поради малките абсолютни бройки на ползващите останалите наркотици, средната възраст за първи прием е по-скоро индикативна.

Любопитството и желанието за временен ефект (удоволствие) се изтъкват като най-чести причини за първа употреба на наркотици сред младежите в Добрич (от съответно 3.9% и 3.1%). Стремж към откъсване от действителността, желанието за разнообразие, чувство на самота и опит за отстраняване на психологическия стрес са други по-споменавани причини (от около 1% от учениците в средните училища в града).

Що се отнася до честотата на употреба на наркотици през последните 12 месеца, проучването установява следната закономерност:

- Както с редовен, така и инцидентен прием са хероинът, метадонът, морфинът, кодеинът и други опиати, кокаинът, синтетичните канабиниоди като Спайс и комбинирането на две или повече вещества.
- С предимно инцидентен прием са амфетамините, метамфетамините, екстази,

LSD, дишане на лепила, Попърс и анаболните стероиди. При употребата на всички видове наркотици през последния месец преобладаващ е по-скоро спорадичният им прием от учениците. Една пета (20.4%) от младите хора от 9-ти до 12-ти клас в Добрич някога са употребявали марихуана, което я прави най-често използваният наркотик сред учениците в града. 3.5% от тях твърдят, че това се е случило в последните 24 часа преди провеждане на анкетата, а общо 15.5% са приемали марихуана в последната година.

Друг наркотик, произведен на канабиса – хашишът, е значително по-непопулярен в сравнение с марихуаната. Четири пъти по-малко ученици (5.7%) са го пробвали някога, като за 4% от тях това е станало в последната една година. Хашиш в деня преди провеждане на анкетата са приели 1.2% от респондентите (три пъти по-малко спрямо приелите марихуана).

Средната възраст на първа употреба на канабис е 15 години, по-висока от средната възраст за прием на останалите видове наркотици като амфетамини и екстази.

През последната една година канабис (независимо дали под формата на марихуана или хашиш) не са употребявали 83.2% от учениците в гимназиалния етап на образование в Добрич. 5.1% от младежите споменават за спорадично използване на това вещество – 1–2 пъти годишно, а за близо 3% от учениците (2.8%) употребата на канабис е почти ежедневие (в над 2 дни седмично). Всеки десети ученик в Добрич в 9-ти до 12-ти клас заявява, че е ползвал канабис в последния месец преди проучването, като това по-често се случва веднъж (за 2.9%) или малко по-често в

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „САМАРА„

гр. Стара Загора, кв. „Самара“

e-mail: ousamarasz@abv.bg;

директор тел: 042/68 12 75, канцелария тел: 042/68 10 31

2–3 дни в годината (за 1.6%). Както през последната година, така и през последния месец сред учениците в 12-ти клас е регистрирана по-висока употреба на канабис. Така например 14.3% сред дванадесетокласниците употребяват канабис в последната година спрямо четири пъти по-малко сред деветокласниците (3.5%) и 7.8% от единадесетокласниците.

Много голяма част от анкетираните ученици (88.6%) никога не са употребявали комбинация от канабис заедно с алкохол спрямо 10.3%, които някога са пробвали подобно съчетаване. От тях смесване на алкохол с канабис в последната една година са преживели по-голямата част от употребилите подобна комбинация (6.1%).

Сред учениците в 12-ти клас отново двойно се увеличава процентът на пробвалите подобно смесване някога спрямо учениците от 11-ти клас (от 12% на 21.4%). От друга страна, и двата пола са еднакво склонни да експериментират с едновременно вземане на канабис и алкохол.

Наскоро нашумелите в медиите нови или „дизайнерски“ наркотици са ползвани от 2.2% от анкетираните ученици. 78.4% от младежите в училище не са чували за тях и съответно не са ги употребявали, а 1/5 (19.4%) ги познават, но никога не са ги употребявали. Сред употребявалите „нови“ наркотици в последната година 1/3 са ги приемали по-скоро инцидентно (от един–два до максимум 10 дни в годината). Също толкова са и често употребявалите ги (над 2 дни седмично), а за по-чести източници на снабдяване с тях се посочват приятели, дилъри и сергии.

Най-често дизайнерските наркотици, използвани от ученици в Добрич, са под формата на растителна смес за пушене, но също така се срещат и като прах и таблетки. Сравнително по-рядко са в течно състояние или кристали.

1. Идентифицирани основни проблеми и нужди.

Употребата на всяко нелегално вещество носи някакъв риск, който често пъти не може да бъде предвиден. Всички видове наркотици могат да предизвикат зависимост, като наред с това увреждат различни органи и системи в тялото и могат да доведат до отключването на сериозни психични проблеми. Отделно притежанието и търговията на нелегални наркотици обикновено води до проблеми със закона.

Според съвременните научни изследвания увеличаването на броя на наркоманите в ранна възраст е последица от сложните проблеми в политически, икономически и социален аспект. Днес младите хора стават все по-напрегнати и тревожни, все по-голям е стресът, на който са подложени, за да се справят с трудностите в живота. Перспективите пред подрастващите и юношите са все по-неясни. Като търсят по-лесни начини да преодолеят стреса и фрустрацията, за да се преборят с трудностите и неуспехите, те прибегват към употребата на психоактивни вещества.

Най-голяма подкрепа младите хора би трябвало да намират в семейната среда. Ако детето има изграден стабилен характер и има добър пример, то би могло да се противопостави на лошото влияние покрай себе си. Повечето от нещата, за които говорим относно как детето да се предпази или как родителите да му повлияят, се свеждат до възпитанието, което то получава. Причините за употребата и злоупотребата на младите хора с наркотични вещества са много и в повечето случаи известни. Прекомерно либералното поведение на някои родители спрямо детето или лошият личен пример като пушенето на цигари, употребата на алкохол също могат да бъдат предпоставка и за детето да започне да употребява. В някои случаи, когато детето не среща топлота и разбиране в семейството си или родителите са прекалено заети, то търси хора от приятелския си кръг. Често някой "приятел" може да го въвлече в ситуации, които да го доведат до експериментиране и дори редовна употреба на наркотични вещества, често и в комбинация с алкохол и цигари.

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „САМАРА„

гр. Стара Загора, кв. „Самара“

e-mail: ousamarasz@abv.bg;

директор тел: 042/68 12 75, канцелария тел: 042/68 10 31

Употребата на наркотици при младите хора може да се провокира и от редица други мотиви: любопитство, подражание, бягство от реалността и т.н. Влиянието на интернет пространството, медийните послания и свободното време са останалите причини при тийнейджърите за проблемната употреба. Очевидно проблемите на младите хора по отношение на наркотиците се влияят от няколко комплексни фактора.

Младешките трябва да бъдат ангажирани в свободното си време с различни занимания като спорт, литература, изкуство и други, защото ако не се занимават с нищо или ако прекарват по-голямата част от времето си в интернет пространството, много често намиращи подвеждаща информация относно наркотиците, може да доведе до изпробването им.

Основно направление на борбата срещу злоупотребата с наркотици е превенцията.

Предизвикателството на превенцията е да подпомогне младите хора да приспособят своето поведение, нагласи и възможности спрямо въздействията на динамичната среда. Съвременните подходи в областта на превенцията имат за основна цел да минимизират рисковото поведение, свързано с употребата на наркотични вещества.

Последните 2020 и 2021 година се характеризират с тежките условия на пандемична ситуация, чести прекъсвания за дълги периоди на познатия и естествен ритъм на училищния и социален живот. През учебната 2019/2020 и част от 2020/2021 процесът на работа беше многократно прекъсван и провеждан в онлайн среда поради въведените противоепидемичните мерки.

Епидемичната обстановка с нейните специфики се отразява значително на работата на специалистите от Превантивно-информационните центрове, особено на тази част, която се реализира в училищна среда. Трябва задължително да вземем предвид това, че контактът с родителите и възможностите за обучение на екипите на ПИЦ на живо бяха много затруднени поради наложените противоепидемичните мерки. Трудно или дори на моменти невъзможно бе реализирането на посещения и работа на екипа на място. Важно е да вземем предвид непосредственото преживяване за опасност и неговото отражение върху човешките отношения и моделите ни на справяне. Всички тези фактори ще оставят следи върху работата на екипите по превенция, за някои от които вероятно е рано да си дадем сметка. Незабавното „пренасяне“ на почти всички дейности в онлайн среда, от една страна помогна да интегрираме в работата си по-активно технологиите, но от друга страна стана под огромния натиск на събития, които не можем да контролираме. Превърна работата в механична и ни остави в заблудата, че човешкият контакт може да бъде заменен с онлайн такъв. Превантивната работа в същността си, както и другите две области от зависимостите – лечението и рехабилитацията – са преди всичко изграждане на връзка, развиване на умения, поощряване на здравите тенденции в човека, семейството, общността. Изправени пред изкушението да „механизираме“ работата си и достъпността на онлайн платформите, можем да се окажем в ситуация да се развиват многобройни дейности, без да се изграждат партньорства и програми, които да осигурят контекста, необходим за превантивната работа.

Основен проблем представляват планираното настаняване и мотивирането на зависимите клиенти, преходът и последователността от амбулаторна в стационарна програма и обратното и индивидуалният подход, въпреки че става дума едва за 5% от всички хоспитализации. Гаранции за трайни ремисии и ресоциализация е начинът, по който тези пациенти след това ще бъдат приети от обществото – семейство, работа.

Поради чести рецидиви и провали, екипите, които работят със зависими, са неудовлетворени от резултатите. Характеровите и поведенческите отклонения на зависимите не ги правят любимими пациенти. Близките имат нагласата за незабавна хоспитализация, без предварителна мотивация (често единственият мотив е абстинентното състояние) и очакванията им се разминават с реалните възможности на екипите. Вероятността от рецидиви при зависимите е голяма и почти е правило. Родителите се стремят да предоставят цялата отговорност на

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „САМАРА„

гр. Стара Загора, кв. „Самара“

e-mail:ousamarasz@abv.bg;

директор тел: 042/68 12 75, канцелария тел: 042/68 10 31

институцията и не винаги сътрудничат пълноценно, бързо губят търпение и доверие в екипа и често стават жертва на самозвани лечители. Те предпочитат безплатните, ефективно работещи програми в района и категорично отказват насочване за лечение към лицензирани частни платени програми.

За да отговори на нуждите, Общинският съвет по наркотични вещества и Превантивно-информационният център изгради хоризонтална координация в посока предоставяне на услуги за намаляване на вредите от употребата на наркотични вещества. През 2009 г. стартира Общинска програма за лечение на опиевни агонисти и агонист-антагонисти за лица зависими към опиоиди с капацитет 50 души за 2021 г. През 2011 г. започна и Дневна рехабилитационна програма с капацитет 20 души. Тези програми са базирани в Център за психично здраве „Д-р П. Станчев“ ЕООД – Добрич.

Дейността на програмите за намаляване на вредите се регламентира от Закона за контрол на наркотичните вещества и прекурсори, Глава Седма „Превенция на употреба, лечение и психосоциална рехабилитация на лица зависими или злоупотребяващи с наркотични вещества“, както и от Наредба 7 за условията и реда за осъществяване на програми за намаляване на вредите от употребата на наркотични вещества от 07.09.2011 г.

III. Стратегически задачи и цели.

Стратегическа задача 1 - информационно обезпечаване и мониторинг.

- 1.1. Разширяване на информационна банка - набиране, селектиране и каталогизиране.
- 1.2. Годишно проучване по теми и показатели на Европейския мониторинг център по наркотици и наркомании (EMCDDA).
- 1.3. Годишен доклад по тенденциите на употреба на наркотици и свързани проблеми, съгласно методиката на "Мулти сити" - Група Помпиду, Съвет на Европа.
- 1.4. Организиране и провеждане на представително социологическо проучване на тема: "Ниво на разпространение на наркотични вещества сред общата популация в град Добрич. Употреба, проблеми и тенденции. Добрич-2021 -2025 г.
- 1.5. Разпространение на Годишния доклад - 2021 г. по тенденциите за употреба на наркотици и проблеми, свързани с тях.
- 1.6. Разпространение на анкетни проучвания по училищата и общата популация.
- 1.7. Разработване, отпечатване и разпространение на информационни материали.
- 1.8. Актуализация на Общински превантивен сайт - <http://overcomedrugs.dobrich.com/>

Цел на стратегическа задача 1: Подобряване достъпа до информация и мониторинг на европейско, национално и местно ниво

Стратегическа задача 2 - подобряване на достъпа до ефективни превантивни програми

- 2.1. Разработване и прилагане на единна система за качество на превантивните програми:
 - а) въвеждане и прилагане на европейски стандарти за качество на превенцията на употребата на наркотици на местно ниво чрез въвеждане на Наредба за условията и реда за осъществяване на програми за превенция на употребата на наркотични вещества;
 - б) разработване на система за мониторинг и оценка на ефективността на превантивните програми на национално и местно ниво;
 - в) създаване на база данни за добри практики на национално и местно ниво;

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „САМАРА„

гр. Стара Загора, кв. „Самара“

e-mail: ousamarasz@abv.bg;

директор тел: 042/68 12 75, канцелария тел: 042/68 10 31

г) организиране, провеждане и участие в национални и международни форуми за обмяна на добри практики в областта на превенцията на употребата на наркотични вещества;

Цел: Подобряване на предлагането, достъпността и обхвата на ефективните и разнообразни програми за превенция на употребата на наркотични вещества.

2. Насърчаване на неформалното образование на младите хора областта на зависимостите и грижа за здравословния им начин на живот.

Предоставяне на възможности за консултиране на подрастващите и младежите в областта на превенцията на употребата на наркотични вещества.

Цел: Превенция на рисковото поведение

2. Разработване и прилагане на програми за повишаване на информираността за рисковете и последствията от употребата на наркотични вещества сред децата и младите.

Разработване на програми за информация, превенция и намаляване на вредите за младежите в местата за забавление. Разширяване на възможностите за обхващане на децата и младите хора във форми за съвременно здравно образование, основани на подхода „връстници обучават връстници“ в училищата чрез устойчиво развитие на Общинска програма за превенция на употребата на психоактивни вещества (5-7 клас и 8-12 клас)

Цел: Разработване на ефективни програми за намаляване и/или забавяне на първоначалната употреба на наркотици или намаляване на вредите от употребата на наркотици, които са съобразени с потребностите на различните групи от деца и младежи в местата за забавление.

2. Разширяване на възможностите за включване на децата в привлекателни за тях форми за прекарване на свободното време :

а) Реализиране на програма „Спорт за децата в свободното време“;

б) Разработване и реализиране на програми за практикуване на спорт и двигателна активност на децата в риск;

Цел: Превенция на употребата с наркотични вещества чрез осигуряване на възможности за участие на децата и младите хора във форми на развитие на техните интереси, способности и таланти.

2. Повишаване на информираността на обществото по проблемите на наркоманиите.

а) Разработване на Общинска медийна политика по проблемите на наркоманиите;

б) Провеждане на обучения и работни срещи с представители на заинтересовани институции, медиите и обществото като цяло по проблемите в областта на наркоманиите; Организиране на обучения на учители, психолози, медицински работници в училищата по проблемите на превенцията на употребата и злоупотребата с психоактивни вещества.

в) Провеждане на информационни кампании;

г) Поддържане на Национална телефонна линия за деца 116 111.

д) Разработване и прилагане на програми и мерки за работа с родители на деца и младежи с проблемно поведение по отношение на употребата и злоупотребата с наркотични вещества. Развитие на знания и умения сред родителите за превенция употребата и злоупотребата с психоактивни вещества сред децата и младежите.

Цел: Повишаване на информираността на обществото по проблемите на наркоманиите и подобряване на обществените нагласи

Стратегическа задача 3 - Подобряване на достъпа до услуги за намаляване на здравните и социални щети за индивида и обществото

3. Развитие на програми и услуги за намаляване на рисковото поведение и осигуряване на подкрепа
 - а) Осигуряване на информация и консултиране, водене на случаи и провеждане на обучения на употребяващите наркотици и техните близки за намаляване на рисковото поведение;
 - б) Идентифициране на рисковете и проблемите и изготвяне на програми за намаляване на риска при особено труднодостъпни и високорискови групи;
 - в) Развитие на услуги и нископрагови служби за подкрепа на групи в особено тежко социално и/или здравословно състояние;
 - г) Развитие и осигуряване на устойчиво функциониране на програми за работа на терен.
3. Развитие на програми и услуги за намаляване разпространението на свързаните с употребата на наркотици социално значими заболявания: ХИВ/СПИН, хепатит В и С, полово предавани болести и туберкулоза
 - а) Развитие и осигуряване на устойчиво функциониране на програми за обмен на игли и спринцовки, раздаване на презервативи;
 - б) Развитие на дейностите за скрининг и доброволно тестване (включително на терен) на кръвно и полово предавани болести, пре- и пост- тествано консултиране и насочване за специализирано лечение;
 - в) Подобряване на възможностите за лечение на употребяващите наркотици за съпътстващи инфекциозни заболявания и долекарска медицинска помощ (обработка на абцеси и други манипулационни грижи);

Стратегическа задача 4 - Подобряване на достъпа на пациентите до лечение, рехабилитация и ресоциализация

4. Развитие на система за лечение и психосоциална рехабилитация на употребяващите наркотици на национално и общинско ниво
 - а) Оценка на нуждите на общинско и национално ниво от развитие на програми и служби за лечение и психосоциална рехабилитация;
 - б) Развитие на мрежата от лечебни заведения и подобряване на функционирането на лечебните заведения, извършващи медикаментозно-асистирано лечение: детоксификация, вътреболнична детоксификация, лечение с опиевидни агонисти, агонисти-антагонисти и опиевидни антагонисти, лечение на психотични състояния, свързани с употребата на наркотични вещества и др.;
 - в) Развитие и подобряване функционирането на мрежа от програми за психосоциална рехабилитация: извънболнични програми за дневни грижи, дневни центрове за психосоциална рехабилитация, програми за работещи, програми за семейства, за превенция на рецидив и резиденциални програми (вътреболнични, тип „терапевтична общност“, създаване и развитие на програми за лечение и психосоциална рехабилитация на неопиятна зависимост, както и на програми за лечение на комбинирана зависимост;
 - г) подобряване на лечението на коморбидни състояния.

Цел: Осигуряване на разнообразни и ефективни, лечебни и психосоциални услуги, базирани на оценка на потребностите на национално и местно ниво и отговарящи на нуждите на отделния пациент

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „САМАРА„

гр. Стара Загора, кв. „Самара“

e-mail: ousamarasz@abv.bg;

директор тел: 042/68 12 75, канцелария тел: 042/68 10 31

4. Оптимизиране на системата за информация и насочване на пациенти и техните близки към програми за лечение и психосоциална рехабилитация.

а) Функциониране на интернет базирана информационна система, ориентирана към потребителите;

б) Разработване и разпространение на информационни материали;

в) Подобряване взаимодействието и координацията между местните и държавни институции, лечебни заведения и неправителствени организации в областта на лечението и психосоциалната рехабилитация;

г) Изработване на стратегия, включваща обучение в скрининг и кратки интервенции, за осигуряване на активното участие и оптимизиране на мрежата от услуги за насочване от страна на работещите в здравеопазната, правоохранителната, правораздавателната, социалната и училищната системи.

Цел: Улесняване на достъпа до програмите за лечение и психосоциална рехабилитация

Стратегическа задача 5 - Подобряване на управлението, взаимодействието и координацията между институциите

5.1. Повишаване квалификационните умения и тренинг на професионалисти, работещи по намаляване търсенето на психоактивни вещества.

5.2. Подобряване на координацията между организации и ведомства осъществяващи местна политика по превенция на наркомании.

а) Партньорство между членовете на Общински съвет по наркотичните вещества – Добрич;

б) Партньорство между държавни, общински организации и НПО, работещи в сферата на превантивните дейности насочени към употреба и злоупотреба с психоактивни вещества, алкохол, цигари и тютюневи изделия.

5.2. Информационно подпомагане на проекти, одобрени от Национален център по наркомании, осъществявани от НПО.

5.3. Изготвяне на отчет и актуализиране на План за действие на Общински съвет по наркотични вещества град Добрич - 2021-2025 г.- ежегодно

5.4. Участие в осъществяването на дейности произтичащи от изпълнението на Националната стратегия и плана за действие на местно/регионално равнище.

5.5. Осъществяване обмен на информация, за дейностите по превенция на наркомании и добри практики в политиката по намаляване на търсенето на психоактивни вещества с градовете членове на ECAD.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За изпълнението на Общинска стратегия за борба с наркотиците (2021– 2025 г.) от съществено значение е сътрудничеството на всички пряко ангажирани институции на национално, регионално и местно ниво. Проектът на настоящата Стратегия се приема с решение на Общински съвет по наркотични вещества и Общински съвет.

*Приета с протокол №13 от 08.09.2022 година
на ПС*